

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפיך (קידושין ל.)

סיכומי דף היומי

מערכת: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
בהרה"ח ר' בנימין ביינוש זצ"ל

גליון
187

שב"ק פר שלח כ"א סיון תש"פ

דף צ"ט ע"א

הקרשים היו חרוצים חצי אמה באמצע רחבן למטה בגובה אמה, ומן הצדדים כשיעור עובי דופן האדנים. האדנים חלולים ותוקעין בו ידות הקרשים.

קרסים בלולאות המחברות את שתי המחברות של חמש היריעות נראין ככוכבים ברקיע. **יריעות תחתונות** - של תכלת ארגמן ותולעת שני ושש. **עליונות** - של מעשה עזים. גדולה חכמה שנאמרה בעליונות מבתחתונות, בתחתונות נאמר 'וכל אשה חכמת לב', ובעליונות 'וכל הנשים אשר נשא לבן אתה בחכמה', שהיה שטוף וטווי כשעיינן בגופן של עזים (קודם גזיזה, לעיל ע"ד).

עגלות - תחתיהן וביניהן וצדיהן רשות הרבים. נתבאר יפה לעיל צח.

אורך העגלה - חמש אמות. לקרשים עצמן היה די בארבע ומחצה (אם מסודרים על רחבן, מסדר שלש שורות של אמה ומחצה, אם מסודרים על חודם מסדר ארבע שורות של אמה, וחצי אמה למקום הבריחים), והוסיפו חצי אמה כדי שלא ידחקו קרשים זה את זה. **רוחב החלל של העגלה** - שתי אמות ומחצה, כדי שלא יתנדנדו הקרשים. **צדי עגלה** (חלל שבין דפנות לאופנים ועובי הדופן והאופן) - שתי אמות ומחצה, אמה ורביע לכל צד.

משנה. חולית בור וסלע - גבוהין עשרה ורחבן ארבעה, הנוטל מהן והנותן ע"ג חייב, פחות מכך פטור.

בור וחולית מצטרפין לעשרה.

דף צ"ט ע"ב

בור ברה"ר מעמוקה עשרה ורחבה ארבעה - אין ממלאין הימנה בשבת. (שמוציא מים מרה"ר לרה"ר). ואפילו אם מכניס ראשו לחללה אסור לשנות ממנה (אע"פ שאינו מוציא לרה"ר). שמו ימשוך את הכלי אצלו. ואם הכניס ראשו ורובו מותר. **עשה לה מחיצה עשרה טפחים**, עומד לפנים מן המחיצה וממלא.

זרק על עמוד ברה"ר גבוה עשרה ורחב ארבעה נח על גביו, רב מרדכי נסתפק שמו פטור משום שבא לרה"ר דרך ארץ שלמעלה מעשרה ברה"ר שהוא מקום פטור. לרבה רב יוסף ואבבי חייב, שהרי שנינו הנותן על סלע גבוה י' ורחב ד' חייב, אע"פ שבא על הסלע דרך ארץ שלמעלה מ'י'. רב מרדכי דוחה הראיה שאפשר להעמידה במחט, וכשמניחה על מורשא הבולט מן הסלע פחות מ'י' שהוא בטל לסלע, או על חריץ שבראשו שדינו כרה"ר (כחורי רה"ר).

זרק ברה"ר נח על כותל גבוה י' ואינו רחב ד' שמקיף את הכרמלית ועשאו רה"ר, חייב. כיון שלאחרים הוא עושה מחיצה לעצמו לא כל שכן.

ר' יוחנן נסתפק בעקר חוליא מכור תשעה והשלמה לעשרה והניחה ברה"ר - שעקירת החפץ ועשיית המחיצה באו כאחת, אם חייב או לא. **ועוד נסתפק** (אם נאמר שעקר חוליא פטור) **אם נתן חוליא בבור עשרה ומיעטה**, שהנחת החפץ וסילוק מחיצה באו כאחת, אם חייב או לא. (ולאבבי להלן ק. פטור).

הזורק דבילה שמינה ארבע אמות ברה"ר, ונדבק בכותל למטה מעשרה - חייב. ואפילו היו ד' אמות מצומצמות וממעט מזריקת ד' אמות כשנח בכותל, חייב, משום שאינו מבטלה לכותל.

זרק דף רחב ארבעה ברה"ר נח ע"ג יתדות גבוהות עשרה - תלוי בספקו של ר' יוחנן בנתן חוליא בבור, שהנחת החפץ ועשיית המחיצה באו כאחת. **רבי נסתפק באופן שזרק דף וחפץ על גביו**, אם נכריע בספק הנ"ל שפטור על זריקת הדף, שמו חייב על זריקת החפץ, משום שהוא מוגבה קצת מהדף בשעת זריקה, ונח לאחר הנחת הדף, נמצא שהנחת החפץ היתה אחר עשיית המחיצה. והספק לא נפשט.

יום א' פר' קורח כ"ב סיון תש"פ

דף ק' ע"א

מים על מים היינו הנחתם - ומשום כך הנוטל מקצת מן המים והוציא, עקירה היא וחייב. **אגוז על מים לאו היינו הנחתו** - ואם נטלו משם אינה עקירה.

אגוז בכלי הצף על מים - ספק אם הולכים אחר אגוז שהוא נח, או אחר כלי שאינו נח. ולא נפשט הספק.

שמן (של תרומה) על יין, ונגע טבול יום בשמן - לת"ק אינם חיבור ופסל שמן ולא יין, לר"י כן נורי שניהם חיבור ופסל את שניהם. וכן לענין שבת, לת"ק הוא כאגוז על מים ואין זה הנחתו, לר"י כן נורי הוא כמים על מים.

זרק מחצלת לבור עמוק עשרה ורחב שמונה - חייב. **חילק את הבור לשנים ע"י המחצלת** - לאבבי פטור שמבטל את המחיצה (שכל חלק בבור הוא פחות מארבעה משום עובי מקום המחיצה), וסובר שהנחת החפץ וסילוק המחיצה באו כאחת פטור, וכן הנותן חוליא לבור עשרה ומיעטה פטור לדבריו. רבי יוחנן מסתפק לענין חוליא (לעיל ט"ז), ולענין חילקה במחצלת סובר שאינה מבטלת את המחיצה וחייב.

זרק לבור ברה"ר שעמוק עשרה ורחב ד' והוא מלא מים - חייב, שהמים אינו מבטל מחיצה. מלא פירות - פטור, שהפירות מבטל מחיצה כעפר.

הזורק דבילה שמינה ד' אמות ברה"ר ונדבק בכותל - למעלה מעשרה פטור, למטה מעשרה חייב. הזורק בארץ ד' אמות חייב.

זרק למעלה מעשרה ונח בחור כל שהוא - לר"מ חייב, שסובר חוקקין להשלים במקום שיש בו כדי לחוק, ורואים את החור כאלו הוא ארבעה ונחשב כרה"ר, לחכמים פטור, שאין חוקקין להשלים.

תל ברה"ר שהולך ועולה עד עשרה טפחים מתוך ארבע אמות, מקום גובהו רה"ר והזורק על גביו מרה"ר חייב. אבל מתוך חמש אמות הרי הוא כרה"ר, שנח להילוך.

מבוי שקרקעו גבוה מקרקע רה"ר, או שהיה קרקע רה"ר גבוה מקרקע המבוי, ועשה שיפוע אצל פתחו, א"צ לחי וקורה שהשיפוע הוא המחיצה.

משנה. זרק לתוך ד' אמות ברה"ר ונתגלגל חוץ לד' אמות, פטור.

זרק חוץ לד' אמות ולא נח בארץ וחזר ונתגלגל לתוך ד' אמות - אם נח ע"ג משהו או נתעכב באויר למטה מג', חייב, לא נתעכב ברוח וחזר לתוך ד', אע"פ שחזר והוציא הרוח לחוץ מד', פטור.

הזורק מרה"ר לרה"ר דרך רה"ר, לרבנן פטור דקלוטה לאו כמי שהונחה דמיה (ולא כר"ע), ואפילו עבר למטה מג' טפחים של רה"ר. וכן הזורק בשוגג ד' אמות ברה"ר, ונזכר כשהגיע למטה משלשה קודם שנח, פטור, לפי שאין סופו בשגגה, ואע"פ שסופו לנוח בקרקע שתחתיו, אינו כמונח.

דף ק' ע"ב

משנה. הזורק בים ארבע אמות, פטור.

רקק מים שרבים מהלכים בו אם הוא עמוק פחות מ' טפחים, דינו כרה"ר והזורק לתוכו ד' אמות חייב, אע"פ שמהלכים בו ע"י הדחק. אם הוא עמוק עשרה, דינו ככרמלית ופטור.

הילוך ע"י הדחק - שמיא הילוך. **תשמיש ע"י הדחק** - כגון גומא פחות מעשרה ברה"ר שראוי להצניע שם חפצים, לאו שמיא תשמיש ואין דינו כרה"ר.

שנינו שני פעמים 'רקק מים' לרבות: א. שגם בימות החמה שהבגדים נקיים, וגם בימות הגשמים שא"צ להתקרב במים, נחשב הרקק כרה"ר. ב. גם אם הרקק רחב ארבע אמות נחשב כרה"ר, ואין אומרים שבני אדם מקיפים אותו ואין עוברים בתוכו. ג. אפילו רחבו פחות מד' טפחים, ואין אומרים שפוסעים מעליו ואין נכנסים לתוכו.

הזורק חפץ נח על דף שבגשר המוטל לרוחב הגשר כשאר דפים, ומובדל מחבירו, אע"פ שיש בני אדם שמדלגים אותו ואין מניחים עליו את רגליהם, חייב, משום שרבים עוברים עליו.

משנה. ים דינו ככרמלית. ולכן, **הזורק מן הים ליבשה** (מכרמלית לרה"ר) ומן היבשה לים, מן הים לספינה (מכרמלית לרה"ר) ומן הספינה לים, מספינה לחבירתה פטור (מרה"ר לרה"ר דרך כרמלית), פטור.

ספינות קשורות זו בזו - מטלטלין מזו לזו. וגם אם של שנים הן, מטלטלין ע"י עירוב. **סמוכות ואינם קשורות** - אין מטלטלין מזו לזו, שאם יתרחקו, יפסיק כרמלית ביניהם ובטל העירוב.

לרב הונא מודדין את הים מקרקעיתו, ומשום כך מותר מעיקר הדין לדלות מים מן הים לספינה, שספינה (שהיא גדולה) אינה מהלכת במים פחות מעשרה, ואין איסור להוציא מאויר למעלה מ'י' בכרמלית. אבל כדי שלא יבואו להביא מכרמלית אחרת, צריך הממלא להוציא יזו כל שהוא מדופני הספינה משום היכר.

לרב חסדא ורבה ברה"ר מודדין משפת המים, ומשום כך אסור לדלות מים ולהכניס לספינה שמעביר מכרמלית לרה"ר, אלא אם עושה חלל של ארבע מחיצות קטנות (ומחיצה תלויה מתרת במים), וממלא מים דרך החלל. ולשיטתם ישפוך את המים הרעים שבספינה על דפנות הספינה, ואע"פ שמכוחו הם באים לים, כוחו בכרמלית לא גזרו.

יום ב' פר' קורח כ"ג סיון תש"פ

דף ק"א ע"א

לרבי יהודה ספינה שיש לה מחיצות עשרה טפחים, ושפתה אינה גבוה עשרה מן הים (שהיא משוקעת במים), אין מטלטלים מהים לתוכה, ומתוכה לים מטלטלים רק אם שופך על חודה. (אבל אין לה מחיצות עשרה דינה ככרמלית ומטלטל מן הים לתוכה או להיפך, וכן אם שפתה גבוה עשרה מן הים מטלטל מן הים לתוכה, שמנביה את ידו למעלה מעשרה של כרמלית שהוא מקום פטור, ובכרמלית לא גזרו באופן זה).

'ביצאתא דמישן' - ספינות הקצרות מלמטה: לרב הונא - אם אינו רחב ד' טפחים בפחות מג' מקרקעיתו, אסור לטלטל בתוכו ארבע אמות, שהמחיצות כתלויות ואינה רה"ר. אם רחב ד' בפחות מג' גובה, או מלאו בקנים עד מקום שרחב ארבעה (והמחיצות גבוהות עשרה ממקום המילוי), מטלטלים בתוכו. לרב נחמן - בכל אופן מטלטלין בתוכו משום 'גוד אחית', שהמחיצות יורדות עד הקרקע. ואע"פ שהדגים בוקעים תחת הספינה, אין בקיעת דגים מבטלת מחיצה לפי שאינם נראים.

געץ קנה ברה"ר ובראשו טרסקל (שרחב ד') וזרק נח על גביו: לר' יוסי בר יהודה אע"פ שאין לטרסקל מחיצות עשרה, והקנה אינו רחב ד', חייב, שאומרים 'גוד אחית' וכאילו מחיצות הטרסקל מקיפות את הקנה. ולחכמים פטור, שהיא 'מחיצה שגדיים בוקעים בה' (שהו עוברים תחת הטרסקל).

זרק על עמוד ברה"ר הגבוה עשרה, והוא רחב ד' למעלה, אבל למטה אין בו רוחב ד' גם למעלה מג' טפחים, חייב משום 'גוד אחית' אפילו לחכמים, שאין זו מחיצה שגדיים בוקעים בה, שאין דרך להתחכך ולעבור תחת שיפועו.

מחיצה התלויה בחורבה (שנפלו הכתלים למטה, והן תלויות למעלה), אינה מתרת לטלטל בה, אבל מחיצה התלויה במים הקילו בה חכמים ומתרת. ומכאן ראה שבקיעת דגים לא שמה בקיעה (כשיטת רב נחבא).

דף ק"א ע"ב

החידוש במשנתנו שספינות קשורות מטלטלין מזו לזו: לרבא, שמתר לטלטל מזו לזו דרך ספינה קטנה שביניהם אפילו אם אינה קשורה. ולרב ספרא, שגם אם הספינות של שתי בני אדם מטלטלים מזו לזו ע"י עירוב.

נפסקו הספינות (שהותרו ע"י עירוב) **בטל העירוב** ואסור לטלטל מזו לזו. חזרו ונקשרו, בין שוגג בין אונס ובין מוטעה, חזרו להיתירן (אבל אם נקשרו במזיד, אסור לטלטל מדרבנן כמבואר להלן בסמוך).

כל מחיצה שנעשתה בשבת בין בשוגג בין במזיד שמה מחיצה. אמנם אם עשאו במזיד שמה מחיצה רק לחייב את הזורק מתוכה לרה"ר או להיפך, אבל אסור לטלטל בתוכה ד' אמות מדרבנן, משום קנס.

ספינות הקשורות בחוט הסרבל שיכול להעמידן שלא יתפרדו, מטלטלין מזו לזו. **ספינה שקשרה לאהל המת בשלשלת של ברזל,** הספינה טמאה באה הטומאה, ומטמאה את הכלים שבתוכה, שנאמר 'בחלל חרב', חרב הרי הוא כחלל. קשרה בחוט שאינה של מתכות, הספינה היא ראשון לטומאה, והכלים טהורים.

יום ג' פר' קורח כ"ד סיון תש"פ

דף ק"ב ע"א

חייב חטאת הוא רק כשתחילתו וסופו שגגה. ולכן, הזורק אבן בשוגג ונזכר אחר שיצאה מידו קודם שתנוה, פטור - למסקנת הגמרא - אפילו אם נח ברה"ר לאחר שנזכר, ואע"פ שאין אוגדו בידו ולא היה יכול להחזירה. וכן הזורק לעשות חבורה באדם או בהמה ונזכר קודם שנעשית החבורה, אפילו אם לא היה יכול להחזירה כשזנכר, פטור.

הזורק אבן בשוגג וקלטה אחר או כלב או נשרפה פטור, שאין כאן הנחה. **הזורק עץ שקשור לחבל והחבל נשאר בידו, פטור.** שאין כאן זריקה.

זרק ונזכר וחזר ושכח קודם שתנוה, ולאחר מכן נח ברה"ר, חייב. שהרי תחילתו וסופו בשוגג. (ואע"פ שהיתה ידיעה בינתיים, אין ידיעה לחצי שיעור כשאר בידו להחזיר, כמבואר בסמוך).

המעביר שתי אמות בשוגג ושתי אמות במזיד ושתי אמות בשוגג, פטור מחטאת, אפילו למ"ד אין ידיעה לחצי שיעור, משום שגמר שיעור ארבע אמות במזיד. אבל הזורק חייב אפילו למ"ד יש ידיעה לחצי שיעור, כיון שאין בידו להחזיר לא נגמרה מלאכה עד שעת הנחה, וכולה שגגה אחת.

הזורק נח בפני כלב או פי כבשן - אם כיוון לכך חייב, משום שהחשיבה למקום. אם לא כיון לכך פטור.

דף ק"ב ע"ב

פרק הבונה

הבונה, המסתת (מריבע את האבן ומתקנה כפי מנהג המקום), המכה בפטיש (כל גמר מלאכה), הקודח, כל שהוא - חייב.

העושה מלאכה שיש מתקיימת בו - חייב. **המכה בקורנוס על הסדן -** לרשב"ג חייב (מבואר בגמרא קג).

בניין כל שהוא ראוי - א. לר' ירמיה עני חופר גומא להצניע פרוטות, וכך עשו במשכן תופרי יריעות להצניע מחטים. ב. לאביי אין לומר כן שהן מחלילות, אלא עני עושה רגלי כירה קטנה לשפות קדירה, וכך עשו מבשלי סימנים כשחסר להם מעט. ג. לר"א בר יעקב אין לומר כן שאין ענייתו במקום עשירות, אלא בעה"ב שיש לו נקב בבירתו סותמו בטיט, וכך עשו לקרש שנפלה בו תולעת.

המצדא את האבן - שמישבה במקומה בקרקע ביסוד הבנין, אפילו לא חיברו בטיט, חייב. **ובמציעתא -** כל הבנין כולו מהיסוד עד שורה העליונה - אם נתן טיט חייב ואם לאו פטור. **בדימוס העליון -** אפילו הניח בלא צידוד חייב.

המסתת, העושה חור בלול של תרנגולים (שיצא הריח ולא יזרקו התרנגולים), המכניס יתד בתוך בית יד של קרדום להדקו, לרב חייב משום בונה, לשמואל משום מכה בפטיש.

יום ד' פר' קורח כ"ד סיון תש"פ

דף ק"ג ע"א

הקודח ע"מ למלאות את החור ע"י יתד - לרב, אע"פ שעדיין לא נתן בו את היתד חייב משום בונה, שהועיל לבנין. לשמואל לבנין. **החייב** (לעיל קב): שנוקב לאו בונה הוא, אם קדחו במסמר ארוך והניחה בחור לתלות בה, שום משום מכה בפטיש.

החוקק כשיעור שלשה לוגין בגולם גדול שראוי לחקוק בו קב, אע"פ שעתידי להוסיף עליו חייב, משום שיש שמקיימין כשיעור שלשה לוגין.

המכה בקורנוס על הסדן לרשב"ג חייב, שכך עשו מרדכי טסין במשכן שהכו ג' על הטס ואחת על הסדן, כדי להחליק את הקורנוס שלא יבקע את הטס כשמכהו.

החורש חייב בכל שהוא - שראוי לזרוע בה נימא של דלעת, וכן במשכן ראוי לקלח אחד של סממנים.

מנכש (עוקר עשבים רעים), **מקרסם** (קוצץ ענפים יבשים לתקן את האילן), **מזרד** (קוצץ ענפים חדשים כשהו מרובין) - כל שהוא חייב.

המלקט עצים (קוצץ מן המחומר): לתקן את האילן או הקרקע - כל שהו, להיסק - לבשל כנרגרת מביצת תרנגולת שקלה לבשל. **מלקט עשבים:** לתקן - כל שהוא, לבהמה - כמלא פי גדי.

התולש עולשין או זרדים - לאכילה בכנרגרת, לבהמה כמלא פי גדי, להיסק כדי לבשל ביצה קלה. והיינו באגם (שארין צריך ליפות) או בשדה של חבירו וכשאינו מכין ליפות, אבל בשדה של חייב גם כשאינו מכין ליפות בפטיש רישא הוא (אבל בשדה חבירו לא אכפת לו).

הכותב ב' אותיות אפילו אותיות שוות (שתיהן אלפיו), אפילו אחת כדיו ואחת בסיקרא, בכתב של כל אומה, חייב.

רשם שתי רשימות לסימן כדרך שרשמו על קרשי המשכן, לרבי יוסי חייב.

נתכוון לכתוב תיבה גדולה וכתב שתי אותיות ממנה שהיא תיבה בפני עצמה, כגון שם משמעון, חייב לרבי יהודה.

כתב בשמאל - לאביי, כל אדם חייב בימין ופטור בשמאל, איטר חייב בשמאל ופטור בימין, והשוטל בשתי ידיו חייב בשתייהם. לר"י ברה דבת יעקב, לרבי יוסי שמחייב גם ברושם, חייב כל אדם גם בשמאל.

דף ק"ג ע"ב

הכותב שתי אותיות מתיבה שלימה: א - לרבי יהודה (במשנתנו) ות"ק בברייתא, שתי אותיות שונות מתיבה שלימה כגון 'שם' משמעון חייב, שתי אותיות שוות, אפילו אם יש לה משמעות כגון 'שש' מששך, פטור. ב - לרבי יהודה בשם ר"ג גם שתי אותיות שוות מתיבה גדולה ('שש' מששך), חייב. ג. לרבי יוסי חייב אפילו על רושם, כגון שתי שריטות על נטר אחד או שריטה אחת על שתי נטרין. ד. לרבי שמעון אינו חייב עד שיתכות את כל התיבה שנתכוון לה מתחילה (וכן סובר לענין שאר מלאכות כמבואר להלן בסמוך), אבל אין צריך לכתוב את כל הפסוק שנתכוון לכתוב.

קודח מגרר מעבד וצר צורה בכלי - לת"ק חייב בכל שהוא, אפילו לא גמר מה שנתכוון מתחילה, לר"ש אינו חייב עד שיעשה את כל מה שנתכוון לעשות מתחילה.

כתב 'שם' משמעון לר"י בן בתירה חייב, שהיא תיבה בפנ"ע, ואע"פ ש'שם' כותבין בסתומה ומ"מ ששמעון פתוחה, סתום שעשאו פתוח כשר. (ולתנא בברייתא הסובר סתום ועשאו פתוח פסול, כתב 'שם' משמעון פטור).

וכתבתם שתייה ותיבה תמה. ולא יכתוב א - ע (שדומין בקריאה), ב - כ, ג - צ וכו' (שדומין בכתובה), לא יכתוב פשוטין כפופין או להיפך, סתומים פתוחים או להיפך. (ולר"י בן בתירה פתוח שעשאו סתום או להיפך כשר). פרשה פתוחה לא יעשה סתומה וכן להיפך.

כתב את התורה כשירה (בדילוגין), כתב שירה כשאר הס"ת, שלא בדיו, כתב שמות בזהב, יגנזו.

יום ה' פר' קורח כ"ה סיון תש"פ

דף ק"ד ע"א

מ"ם סתום וסמ"ך שבלוחות עמדו בנס, שהלוחות היו חקוקים משני צדיהם, והכתב היה נקרא בפנים ומבחוץ.

אותיות 'מנצפך' פתוחות וסתומות היו מתחילה, ושכחו איזה מהם באמצע תיבה ואיזה בסופה, והצופים חזרו ויסדום.

אלה המצוות - שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה.

רמזים באותיות התורה: אלף בינה - למוד תורה. גמול דלים, רגלה של ג' פשוטה לד' שדרך גומלי חסד לרוץ אחר דלים, רגל ד' פשוטה לג' שימציא עני עצמו לעשיר, פני ד' שלא כנגד ג' שיתן לו בצנעה שלא יתבייש ממנו. ואם תעשה כן (לימוד תורה וגמילות חסד). הקב"ה ששמו ה' ו' זן וכן אותך ומטיב לך ונותן לך ירושה וקושר לך כתר לעוה"ב.

מ' פתוחה וסתומה - מאמר פתוח וסתום, שיש דברים שרשות לדורשן ויש שלא (כמעשה מרכבה). ונ"ן כפופה ופשוטה - נאמן כפוף ופשוט, שיהיה כפוף ועניו, ולעוה"ב יהיה פשוט וזקוף. סמוך עניים או עשה סימנים לתורה. פ' כפופה ופשוטה - פה פתוח וסתום, שלפעמים יהיה פיו פתוח ולפעמים סתום (אם חכמי הדור אין מרביצים תורה לתלמידים, יפתח פיו, ואם מרביצים תורה יסתום פיו. רש"י ברכות סג). צדיק כפוף ופשוט - שיוסיף כפיפה על כפיפתו.

קדוש ורשע - פני ק' מוחזר מר', שהקב"ה אין יכול להסתכל ברשע, תג של ק' כלפי ר' שאם יחזור בתשובה קושר לו הקב"ה כתר כמותו, רגל ק' תלויה שאם רוצה חוזר בתשובה ונכנס דרך הפתח, שהבא ליטמא פותחין לו והבא ליטהר מסייעין אותו.

שקר אמת - שקר אותיותיו קרובות בסדר א' ב', אמת רחוקות (תחילה אמצע וסוף), ששקר מצוי ואמת לא. אותיות שקר עומדות על רגל אחת, ואותיות אמת מושכבין תחתיהן כלכניה, שאמת עומדת ושקר לא.

רמזים בסדר אות ב"ש וכו': על רשעים נדרש - אותי תעב אתהוה לז' בי לא חשק שמי יחול עלינו? גופו טימא ארחם עלינו? דלתותי נעל קרניו לא אגדעו? ועל צדיקים נדרש - אם אתה בוש מלחטוא, גור בדוק, תהא נפשך צרורה תחת כסאי. ה"ץ ו"פ - חציצה בינך לאף, ז"ע ח"ס ט"ז - אין אתה מזדעזע מן השטן.

י"ם כ"ל (המשך מא"ת ב"ש) - שר גיהינום אומר להקב"ה: תן כולם ליס - לגיהנום, ואפילו ישראל, משיב הקב"ה: **אח"ס בט"ע גי"ף** (סדר אותיות המחולק לג' קבוצות) - אני חס עליהם מפני שבעטו בניאוף, **דכ"ץ -** דכים (טהורים) כנים וצדיקים הם. **הל"ק -** אין לך חלק בהן. אומר השר להקב"ה: **מרז"ן ש"ת -** מרי זניני מזרעו של שת (כל האומות וגם ישראל), משיבו הקב"ה: **א"ל ב"ם ג"ן ד"ס** (סדר אותיות מחולק לשתי קבוצות) - לא היא לך חלק בהם, אוליכם לגן עדן. אומר השר: **ה"ע ו"פ -** הנני עייף ברעב. משיב הקב"ה: **ז"ץ ח"ק -** זרעו של יצחק הם ולא אתנם לך. **ט"ד** (המתן) **י"ש כ"ת** יש לי כיתות של עכו"ם ליתן לך.

דף ק"ד ע"ב

משנה. הכותב שתי אותיות בהעלם אחד - חייב.

כתב בדיו, סם, סיקרא, קומוס, קנקנתום, ובכל דבר שרושם, כגון מי טריא (מין פרי וי"א מי גשמים) ומי עפצים, על שתי כותלי זוויות הבית (מזרח וצפון הסמוכות במקצוע), על שתי שפתי לוחות של פנקס הסמוכין ונקרין זה עם זה, חייב.

הכותב על בשרו בדיו - חייב. **מסרט על בשרו -** לר"א חייב ולחכמים פטור.

כתב במשקין (מי תותים המשחירין) או **במי פירות,** באבק דרכים (טיט), ל"א שרט באצבעו אותיות באבק. באבק של קסת הסופר, ובכל דבר שאין מתקיים - פטור.

כתב לאחר ידו, ברגלו בפיו במרפיקו, נתכוון לכתוב ח' ודילג הקולמוס את הגג ונראה שני זייניו, כתב אות אחת בארץ ואחת בקורה, על שתי כותלי הבית שאינן במקצוע או על שני דפי פנקס שאינם סמוכים - פטור.

כתב אות אחת נוטריקון, שעשה עליה נקודה לסימן שנתבה לתיבה שלימה - לרבי יהודה בן בתירה חייב לחכמים פטור.

כתב גט במי טריא, במי עפצים, בעופרת, בפחם, בשיחור - כשר.

כתב על"ג כתב - לתנא במשנתנו אינו כתב, ופטור בשבת, וכן שם שכתבו בלא כוונה, אין יכול לקדשו בהעברת קולמוס. לרבי יהודה הוא כתב, וחייב בשבת, וכן לענין שם מעביר עליו קולמוס ומקדשו.

כתב אות אחת סמוך לאות הכתובה - לתנא במשנתנו פטור, לר"א חייב. וכן נחלקו כשהוסיף חוט אחד על האריג. **כתב אות אחת והשלים את הספר**, או שארג חוט אחד והשלים את הבגד - לרבא ברה"ה תלוי במחלוקת ר"א ורבנן, לרב אשי לדברי הכל חייב. **כתב אות אחת בטבריה ואחת בצפורי** של שתי שפתי לוחות, חייב, שמחוסר רק קריבה, אבל הכותב על שתי קירות פטור, שמחוסר מעשה קציצה לקרבן. **הגיה אות אחת חייב** - לרב ששת שהיה כתוב ח' במקום שתי זייגין ונטל את גגו ועשאו לשתיים, לרבא שנטל תגו של ד' ועשאו ר', שנעשה כל הספר מתוקן ע"י אות אחת (כרב אשי לעיל שאות אחת המשלים את הספר חייב לכו"ע).

יום ו' פר' קורח כ"ז סיון תש"פ

דף ק"ה ע"א

נתכוין לכתוב חי"ת ועלו בידו שתי זייגין - אם צריך לזייגן בתגין שלהם פטור, ואם לאו חייב.

נוטריקון מן התורה - א. א"ב המון" גוים נתתיך - ר"ת אב בחור חביב (ה' מתחלף בח') מלך ותיק נאמן נתתיך באומות. ב. אנכי שבלוחות - ר"ת אנא נפשי כתבית היבית, או: אמירה נעימה כתיבה יהיבא, ש: או: יהיבא כתיבה נאמני אמריה (למפרע). ג. כי ירט הדרך - ר"ת יראה ראתה גטתה. ד. כרמל - כר מלא. ה. קללני קללה נמרצת - ר"ת נואץ מואבי רוצח צורר תועבה. ו. מה נדבר ומה נצטדק - ר"ת נכונים צדיקים טהורים דכים קדושים.

הכותב שתי אותיות בשתי העלמות, או שכתב אחת שחרית ואחת בין הערבים (שיש שהות לידע בינתים, ונחשב כשתי העלמות) לר"ג חייב ולחכמים פטור. ונחלקו אם יש ידיעה לחצי שיעור.

פרק האורג

שיעור אריגה - לר"א בתחילת אריגה שלשה חוטי, וכשמוסיף על אריגה קיימת חוט אחד, לחכמים שתי חוטים בין בתחילה ובין בסוף.

הגותן שני חוטי שתי בתוך גתין גתין או בנפה או בכברה או בסל - חייב. **התופר שתי תפרות**, או הקורע על מנת לתפור שתי תפרות - חייב.

שיעור אריגה לר"א בתחילת אריגה - פעמים שתי חוטי ופעמים שלש. י"א עבים שלש, אבל שתיים סתרי מתוך עבין, וחוטים דקים אפילו בשתיים לא סתרי. י"א עבים שהם ניכרים, אפילו בשתיים, דקים שאין ניכרים, בשלשה.

שיעור אריגת שפה שעושים סביב לבגד - שני חוטי ברוחב שלשה בתי גרין, וא"צ רוחב הסיט כמו שצריך באריגת בגד (כמבואר להלן), שזהו כל רוחב השפה, ודומה לאורג חגורה קטנה שא"צ יותר משלשה בתי גרין.

דף ק"ה ע"ב

כל המקלקלין פטורין. המקלקל על מנת לתקן - שיעורו כמתקן. **שיעור מלבן, מנפץ, צובע, טווה** - כמלא רחב הסיט כפול (סיט הוא כהפסק שבין אצבע לאמה, כמה שאדם יכול להרחיבו). **שיעור אריגת שני חוטי ברוחב הבגד** - כמלא הסיט (וא"צ לארוג בכל רוחב הבגד).

הקורע על גת בשבת: אם אינו משבעה קרובים שחייב להתאבל עליהם ולא חכם ולא אדם כשר ולא עמד אצלו בשעת יציאת נשמה - פטור, שהוא מקלקל. אם הוא משבעה קרוביו, או חכם, או אדם כשר, או שעמד אצלו ביציאת נשמה - חייב, שהוא מתקן (ולר"ש פטור משום שהיא מלאכה שא"צ לגופה). ואע"פ שחילל את השבת יצא ידי קריעה.

חכם שמת הכל כקרוביו שקורעין עליו, ויוצאין לפני מיטתו חלוצי כתף, והכל מברין עליו ברחבה.

בני ובנותיו של אדם מתים כשהם קטנים מפני שלא בכה והתאבל על אדם כשר. הבוכה על אדם כשר שמת, מוחלין לו על כל עונותיו. המוריד דמעות על אדם כשר, הקב"ה סופרן ומניחן בבית גנזיו.

העומד על המת בשעת יציאת נשמה - חייב לקרוע, שדומה לרואה ס"ת שנשרף, שאין לך אדם ריק בישראל שאין בו תורה ומצוות.

הקורע בחמתו בשבת כדי להשים אימה בביתו, לרבי יהודה הסובר מלאכה שא"צ לגופה חייב, חייב, לר"ש פטור.

המקרקע בגדיו, משבר כליו, מפזר מעותיו, בחמתו - יהא בעיניך כעובד ע"ז. שכך אומנתו של יצה"ר היום א"ל עשה כן וכו' עד שאומר לו לך עבוד ע"ז.

המתעצל בהספדו של חכם ראוי לקבורו בחייו, ואינו מאריך ימים מידה כנגד מידה.

שב"ק פר' קורח כ"ז סיון תש"פ

דף ק"ו ע"א

אחד מהאחין שמת - ידאגו כל האחין מן המיתה. וכן באחד מן החבורה. י"א שזהו כשמת הגדול הואיל ושלטה מדת הדין בראש הבית, וי"א כשמת הקטן שבקללה מתחילין מן הקטן.

חובל ומבעיר: לרבי יהודה - כשצריך לכלבו חייב, שמלאכה שא"צ לגופה חייב. אם א"צ לכלבו פטור, משום מקלקל. לרבי שמעון - לשיטת ר' אבהו - חייב בכל אופן אע"פ שהוא מקלקל, שהרי הוצרכה תורה להתיר מילה ואסרה הבערת בת כהן (ואין לפרש הריבוי כשצריך לכלבו, שלשיטתו מלאכה שא"צ לגופה פטור, א"כ גם כשצריך לכלבו מקלקל הוא). לרבי יהודה אין ראייה ממילה שמתקן גברא, ומבישול פתילה שהוא בישול בעלמא ואינו מקלקלה.

שיעור סיט כפול - הוא כשני פעמים מריח שבין אצבע לאמה, ופעם אחת מריח שבין גודל לאצבע.

דף ק"ו ע"ב

הצד ציפור למגדל - חייב, שזו היא צידתו. **הכניסו לבית** - בציפור דרור שנשטמ מזוית לזוית אין זו צידה, בשאר ציפורים צידה הוא.

הצד צבי - לרבי יהודה דווקא כשהכניסו לבית ונעל בפניו, אבל לחצר או לגינה לא. ולחכמים גם אם צדו לגינה ולחצר ולביכר (קרפף מוקף). לרשב"א ביכר המחוסר צידה (שקשה לתפוס שם). פטור. וכן הלכה.

צידת חיות מן הביכרין: לרבי יהודה - אין צדין חיה ביו"ט מן הביכרין, שהרי התיר לצודן לביכר ואינו ניצוד ועומד, ולכן אסור לצודו משם. לחכמים - מביכר קטן מותר שהוא ניצוד כבר, מביכר גדול אסור. **שיעור ביכר קטן**: א. שיכול לתפוסה במרוצה אחת. ב. שצל הכתלים נופל יחד באמצע. ג. שאין שם פיאות להישטמ.

הצד צבי סומא וישן - חייב, שדרכן להישטמ כשמרגישין יד אדם. הצד צבי חיגר או זקן או חולה מחמת עייפות שאינו יכול לזוז ממקומו - פטור.

הצד חגבין גזין (מין חגב טהור ונאכל) - חייב. **הצד צירעין ויתושין** - לר"מ חייב, לחכמים כיון שאין מבינו ניצוד (שאינם לצורך) פטור.

הצד חגבים בשעת הטל - פטור, שעניניהם מתעוררות והם ניצודין כבר. **בשעת השרב** - לת"ק חייב, לרבי אלעזר בן מהבאי אם היו הרבה יחד ומזומנות ליקח, פטור.

צבי שנכנס לבית ונעל אחד בפניו - חייב. נעלו שנים - פטורים משום שנים שעשאוה. נעלו שנים כשאחד אינו יכול - לת"ק חייבין, שכל אחד עושה מלאכה שבלעדיו לא היה נעשה. ולר"ש פטור (לשיטתו שגם כשכל אחד אינו יכול פטורים).

הצד ארי בשבת, אפילו תפסו אינו חייב, עד שיכניסו לבית משמר שלו העשוי כתיבה.

יום א' פר' שלח כ"ח סיון תש"פ

דף ק"ז ע"א

ישב אחד על הפתח ולא מילאהו וישב שני ומילאהו - שני חייב, שהוא צדו. **ישב ראשון ומילאהו וישב שני בצידו** - ראשון חייב ושני פטור, אפילו אם עמד ראשון, שדומה לנועל ביתו ושומר צבי שכבר ניצוד.

נכנסה לו ציפור תחת כנפיו - מותר לשמרו עד שתחשך אפילו מדרבנן, וראיה לזה מדין ישב ראשון על הפתח ומילאהו וישב שני בצידו, שהשני מותר אפילו מדרבנן כנועל צבי שבתוך הבית.

כל פטורי שבת פטור אבל אסור חוץ משלשה: א. - שני שישב בצד ראשון שמילא את הפתח, שפטור ומותר לכתחילה. ב. - המפיס מורסא לעשות לה פה, חייב משום בונה פתח או מתקן כלי, ואם להוציא ליחה של עכשיו ואין חושש שתחזור ותסתום, פטור שאין כאן תיקון, ומותר אפילו מדרבנן שלא גזרו משום צער. ג. - הצד נחש בשבת, אם מתעסק בו שלא ישכנו פטור ומותר, ואם לרפואה חייב.

פרק שמונה שרצים

שמונה שרצים האמורים בתורה - הצדן חייב, שבכמינו ניצוד. והחובל בהן חבורה שאינה חוזרת שנצטרך הדם תחת העור אע"פ שלא יצא, חייב (משום תולדת שוחט, וי"מ משום צובע העור בדם הנצטרך בו). **שאר שרצים** - החובל בהן פטור, שאין להם עור. והצדן לצורך חייב, שלא לצורך פטור (שהיא מלאכה שא"צ לגופה וכו"ש). **חיה ועוף שברשותו** - הצדן פטור שהן ניצודין ועומדין, והחובל בהן חייב שיש להם עור.

דף ק"ז ע"ב

עורות של שמונה שרצים - לר"י בן נורי אין מטמאין. לחכמים, אגקה כח לטאה וחומט מטמאין, שנאמר אחריהם 'אלה הטמאים' ה' מיותר לרבות עור של אלו, ו'אלה' ממעט העור של ארבע שרצים שנזכרו בפסוק ראשון. לרבי יהודה אגקה כח וחומט שעורם רך מטמאין, שאר שרצים שעורם עב אין מטמאין.

עור של שמונה שרצים לעניין חובל בשבת - לחכמים ולר"י ב"נ חייב בכל שמונה שרצים. לרבי יהודה אלו שעורם עב חייב, ושאינו עב פטור (כמו לענין טומאה).

חבורה חוזרת - כגון שרצים שאין להם עור שנצטרך בו הדם או מכה קטנה שאין הדם נצטרך, אינה חבורה, שנאמר 'היהפוך כושי עורו ונמר חברבורותיו', מה עור כושי אינו חוזר כך חבורה שאינה חוזרת.

ההורג כינה בשבת - לר' אליעזר חייב לחכמים פטור. ונחלקו - לרב יוסף - דוקא בכינה שאינה פרה ורבה, ולמדו מאילים מאדמים שנשחטו במשכן, לחכמים מה אילים שיש נטילת נשמה, ולר"א מה אילים שפרים ורבים. **ההורג שאר שקצים ורמשים שפרים ורבים** - לד"ה חייב.

הקב"ה יושב זון מקרני ראמים עד ביצי כנים - ואין הכוונה על כינים היוצאים מביציהם שהרי אין פרים ורבים, אלא מין כינה הוא.

ההורג פרעוש - לד"ה חייב, משום שפרה ורבה. **הצד פרעוש** - לר"א חייב ולר' יהושע פטור. ונחלקו אם דבר שאין במינו ניצוד חייב.

המפיס מורסא לעשות לה פה - חייב (ראה לעיל ע"א). **להוציא ממנה ליחה** - פטור לר"ש משום מלאכה שא"צ לגופה. **הצד נחש שלא ישכנו** - פטור לר"ש משום מלאכה שא"צ לגופה.

השולה דג מן הים (שהיה ניצוד ועומד) - אם יבש בין סנפיריו כרוחב סלע חייב משום נטילת נשמה, ואפילו לא יבש ממש אלא שחוט הריירין נמשך מן האצבע כשנוגע בו. **הושיט ידו למעי בהמה ודלדל** (עקר) **עובר שבמעיה** - חייב משום עוקר דבר מגידולו. וכן העוקר כשות מן הקוצים חייב משום עוקר מגידולו, אע"פ שגדל מהאור ואינו מחובר לקרקע.

יום ב' פר' חקת כ"ט סיון תש"פ

דף ק"ח ע"א

העוקר פטריות משפת הכלי - חייב משום עוקר דבר מגידולו, ואין דומה לתולש מעציץ שאינו נקוב שפטור, שאין דרך זריעה שם, אבל פטריות עיקר גידולם כך הוא.

כותבין תפילין על עור של עוף טהור, אע"פ שיש בו נקבים במקום הנוצות וצריך כתיבה תמה, כיון שהדין עובר עליו אינו נקב. **מקטירין עור של עוף על המחזבה**, שנאמר 'ככנפיו' להחזיקו על העור.

עור של דג טהור - יש ספק אם כותבין עליו תפילין, עד שיבא אליהו ויאמר אם פסקא זוהמא ממנו או לא.

דם נדה הוא אדום, שנאמר 'אדומים כדם'.

מילה באותו מקום - א. נאמר כאן ערלתו ונאמר בערלה ערלתו, מה להלן דבר שעושה פרי אף כאן. ואין לומר לבו או אזנו שנאמר בהם לשון ערלה, שלא נאמר בהם 'ערלתו' שלמה. ב. 'וערל זכר אשר לא ימול', מקום שניכר בין זכרות לנקבות.

כותבין תפילין על עור של בהמה או חיה טהורה, ולא של בהמה טמאה, שנאמר 'למען תהיה תורת ה' בפיק' מן המותר בפיק. אבל כותבין על עור נבילה או טריפה של טהורה אע"פ שאסורין באכילה, שהנהרג ע"י הקב"ה משובח מנהרג ע"י אדם.

הלכה למשה מסיני שפרשיות התפילין נכרכות בשערין של בהמה או חיה, ונתפרות בגיזין (אבל לא של טמאה מטעם הנ"ל שאינו מותר בפיק).

דף ק"ח ע"ב

עשיתי מי מלא בשבת: לת"ק מרובין אסור, מועטים לטבול פתו וליתן בתבשיל מותר. לרבי יוסי אסור אפילו מועטין שהוא כמעבד ומתקן את האוכל, אבל אם נתן תחילה שמן במלח או במים (קודם שמערב המים עם המלח) מותר, שהשמן מעכב שלא יתערבו יפה ומתיש את כוחו.

אין עושיין מי מלח עינין - והיינו שני שליש מלח ושליש מים שעושים למוריים של דגים. אין מולחין צנון בשבת (ג' וד' חתיכות יחד) שהמלח מעבדם ומתקשין וזהו תיקונם. וביצה נחלקו אמוראים אם מותר למולחה. ובשעת אכילה מותר לטבול במלח.

אתרוג צנון וביצה אלמלא קליפתן החיצונה אין יוצאין מבני מעיים לעולם.

מעולם לא טבע אדם בים המלח, שח המלח מעכבו מלטבו, וק"ו שקורה של עץ לא נטבע עם שהרי בכל מימות אינו טובע.

מותר לרחוץ במים של ים המלח בשבת, אע"פ שמרפאות את העין, משום שאינו מוכח שעושה כן לרפואה. אבל אסור לעצום ולפתוח את עיניו כדי שיכנסו לעין, שניכר שעושה לרפואה. וכן אסור ליתן יין בתוך העין ע"י שעוצם ופותח את עיניו, אבל על גב העין מותר שנראה כרחיצה. ורוק תפל (ממי שלא טעם כלום משעה שניעור), אסור אפילו על גב העין, שכיון שהוא מאוס מוכח שעושה לרפואה ולא לרחיצה.

שורה אדם קילורין מערב שבת ומניחו על עיניו בשבת, שמכיון צריך לשרותו מע"ש יש לו היכר, ולאחרים שרואים אותו נראה כרחיצה. אבל לעצום ולפתוח את העין אסור שניכר שעושה לרפואה.

טובה טיפון צונן בעיניו שחרית ורחיצת ידים ורגלים בחמין ערבית למאירת עיניים, מכל קילורין שבעולם.

יד קודם נטילת ידים שחרית על העין, לחוטם, לפה, לאוזן, למקום הקזה, לנגיית שחר - תיקצץ (בעין מסמא, בחוטם או פה מעלה ריח רע, ובאוזן מחריש).

יד לאמה תיקצץ (לאו דוקא בשחרית) ומשום שמביא לידי קרי, וכן לפי הטבעת שמביא לידי תחתוניות.

יום ג' פר' חקת אדר"ח תמוז תש"פ

דף ק"ט ע"א

רוח השורה על הידים לפני נטילה - בת חורין היא, ומקפדת שישפוך יפה ג' פעמים. פוך - מעביר את הרוח שהזיקה לעיניו (אם נגע בהם קודם נטילה), ופוסק את הדמעה, ומרבה שער בעפעפיים.

עשב שמוץ עליו וכוסברתא - אין בהם משום רפואה ומותר לאוכלן בשבת. וכן כל מיני כשות, חמץ מ'טרוזא' שאוכלים אותו רק לרפואה.

מותר לטוח בשבת שמן וביצים מגולגלין על צלי חם שאינו רותח - ואינו דומה למתקן שאפשר לאוכלו בלי טיחה. אסור לטרוף ביצים מגולגלין בקערה - שנראה כאילו רוצה ליתנו בקדירה.

מי שנגפה ידו או רגלו - צומתה ביין בשבת כדי להעמיד הדם, אבל לא בחומץ. אם הוא מעונג, אסור אפילו ביי. מכה גב היד או גב הרגל - מותר אפילו בחומץ, שדינו כמכה של חלל ומחוללין עליו את השבת.

מי גרר - ורחצים בהם בשבת אע"פ שמלוחין קצת, שדרך לרחוץ בהן בחול ולא מוכח שהוא לרפואה. וכן מותר במי חמתן מי עסיא ומי טבריא. ימה של סדום (ים המלח) ומים ששורין פשתן - אם לא נשתהה מותר, שנראה כמיקר, אם נשתהה אסור, שאין דרך לרחוץ בהם ומוכח שהוא לרפואה. ים הגדול - במים רעים שבו אסור (אם נשתהה). במים היפים מותר.

חילוקי דינים בין מקוה למעיין - א. מעיין כשר לטבילת זב והזאת ציפור מצורע וקידוש מי חטאת, ומקוה פסול. ב. מקוה כשר כשהמים מכוסים ולא בזוחלים, מעיין כשר בזוחלים. ימים - לר' יהודה כל הימים כמקוה, לר"מ רק ים הגדול כמקוה, לר' יוסי כל הימים דינם כמעיין לענין שמתהרים בזוחלים, ודינם כמקוה שפסולים לזב ומצורע וקידוש מי חטאת.

דף ק"ט ע"ב

אין אוכלין איזביון בשבת - שאינו מאכל בריאים וניכר שאכלו לרפואה. אוכלים יועזר - שהבריאים אוכלים אותו. וכן שותים אבוברואה. כל האוכלין אוכלים לרפואה וכן משקין, חוץ ממי דקלים וכוס עיקרין שאינם מאכל בריאים, אבל שלא לרפואה מותר. מחלוקת מהו 'איזב' הכשר להזאה - א. נקרא 'אברתה בר המג' (י"מ שגדל במקום גמי). ב. 'מורא חירור'. ג. 'שומשוק'.

מצות איזב בשלשה קלחין (שנאמר 'אגודה' ואינו פחות שלשה), ובכל קלח שלשה גבעולים. ומכאן ראה ש'שומשוק' שדרוכ בכך.

אכילת קמח שעורים שעברו עליו ארבעים יום משנטחן גורם לתולעים בבני מעיים. ורפואתו באכילת 'איזביון'.

האוכל קודם אכילה בשר בגחלים או בשר שמן או בשרשור או אגוז או לולבי תלתן ושותה מים אחריהם, בא לידי תולעים בכבד. ורפואתו באכילת 'יועזר'. ואם אין לו יבלע שחליים לבנים. אין לו, ימצוץ לאחר תענית שומן מבשר שע"ג גחלים, ויגמע חומץ וי"א שלא יגמע. אין לו, יבשל קליפה גרודה של סנה שקלפיה מלמעלה למטה בשכר בבין השמשות, ולמחר יסתם נחיריו וישתה, וכשעושה צרכיו יפנה במקום שנתלשו ענפים מהדקל.

רפואות לשותה מים מגולים - א. שתית אבוברואה (עץ יחיד). ב. יבשל חמשה ורדים בחמש כוסות שכר עד שיהיו רביעית וישתה. ג. רביעית חלב מעז לבנה. ד. יחוקק באתרוג בתוך וימלאנו דבש, ויניחיהו על גחלים לוחשות עד שיתבשל, ויאכלנו.

מי רגלים שעברו עליהם מ' יום (ו"מ של תינוק בן מ' יום) - כוס קטן מאד מועיל למי שנשכתו צרעה, רביעית לוג למי שנשכו עקרב, חצי לוג למי ששתה מים מגולים, לוג מועיל אפילו לכשפים.

יום ד' פר' חקת בדר"ח תמוז תש"פ

דף ק"י ע"א

מעשה באחד שהיה ממונה למלך ונשכו נחש, ולא מצאו לו עובר שבמעי חמורה לבנה שלא היתה טריפה (שמועיל לרפא את הנשיכה) עד שמת, ונתן אביו טעם לדבר שעבר על נידוי חכמים, ואין לו רפואה שנאמר 'ופורץ גדר ישיכנו נחש'.

כל האוכלין אוכל בשבת לרפואה - אפילו טחול לשיניים וכרשינין לבני מעיים, אע"פ שטחול קשה לבני מעיים וכרשינין לשיניים, אין אומרים שאין דרך לאוכלו ומוכח שהוא לרפואה. כל המשקין שותה לרפואה - אפילו מי צלף בחומץ. אבל אין שותין מי רגלים, שאין דרך בני אדם לשתותו.

דף ק"י ע"ב

סירוס באתר כוהם של המלך אסור, שנאמר 'ובארצכם לא תעושה' - דורשים בכס 'לא תיעשו'. ואסור לשתות כוס של עיקרין (למסקנא), אע"פ שאינו עושה סירוס בידיים.

הרוצה לסרס תרגול יטול כרבלתו, אע"פ שגם סירוס שאינו בידיים אסור, הרי אינו מסתרס בכך אלא מתאבל.

סרים אסור לשתות כוס של עיקרין, שמסרס אחר מסרס חייב, שנאמר 'ונתוק וכתות' לחייב נתק אחר כורת. ואפילו זקן שפסק מלידה אסור, שיכול להוליד כרבי יוחנן שהוחזר לנערות ע"י רפואות. אשה - לחכמים שאינה מצווה על פריה ורביה, מותרת. לר"י בן ברוקא שמצווה על פריה ורביה, אסורה. זקינה או עקרה מותרת לדברי הכל.

יום ה' פר' חקת ב' תמוז תש"פ

דף ק"יא ע"א

החושש בשיניו לא יגמע חומץ ויפלוט שמוכח שהוא לרפואה, אבל מגמע ובלוע, ואפילו לאחר שכבר טעד (שאי אפשר לאסור רק למקצת שבת). וכן מטבל מאכלו בחומץ כדרכו, ואם נתרפא נתרפא.

החושש במתניו לא יסוך יין וחומץ, אבל בשמן מותר. בשמן וורד - לת"ק אסור, שדמיו יקרים ואינו מצוי ומוכח שהוא לרפואה, ובני מלכים מותרים שדרכן בכך גם בלא מכה. ולר"ש כל ישראל בני מלכים.

חומץ מועיל לשיניים, ומה שנאמר 'בחומץ לשינים וכעשן לעינים' היינו בין שלא נתבשרו עביו כל צרכן, א"כ כשיש מכה החומץ מרפא, וכשאינן מכה החומץ קשה שצומת הבשר והשיניים נרפים.

אין טובלים כלי בשבת שנראה כמתקן כלי, אבל אדם טובל בשבת שנראה כמיקר, וגם ביהו"כ טובל (מי שחייב טבילה) אע"פ שרחיצה אסורה ולא נראה כמיקר, שאין לך דבר מאיסורי שבת שמותר בשבת ואסור ביהו"כ.

דף ק"יא ע"ב

אסור להדק את הבגד שכורכין במקום חיבור ברז של חבית משום שחיטה, ואפילו לר"ש שדבר שאין מתכוין מותר, פסיק רישא הוא.

רב פסק כרבי יהודה שדבר שאין מתכוין אסור, ושמואל פסק כר"ש שהוא מותר.

לר"ש מותר לסוך שמן וורד אפילו במקום שאינו מצוי ודמיו יקרים, שכל ישראל בני מלכים. רב פסק כתי"ק שאסור לסוך שמן וורד, אבל במקום שהוא מצוי התיר לסוך לפי שאין ניכר שעושה לרפואה.

פרק ואלו קשרים

קשר הגמלין - שקושרים הטבעת בחוטמה ועומדת שם לעולם, וקשר הספנים - שקושרים הטבעת בנקב שבראש הספינה ומתקיים, חייבין על קישורם והיתירם. קשר שברצועה ארוכה שעל הזמם וקשר הרצועה שעל טבעת הספינה פטור מחטאת, שמתירה לפעמים ואינו של קיימא, אבל מדרבנן אסור לקושרם שפעמים מוכח שם שבוע או שבויעים. (קשר שמתירים בכל יום מותר אפילו מדרבנן כמבואר להלן).

קשר שיכול להתירו באחת מידי - לרבי מאיר אין חייבין עליו אפילו עשאו לקיימא. נסתפקו בגמרא אם לשיטתו עניבה פטור משום שיכול להתירה ביד אחת, או שחייב משום שמהודק.

קשר שמתירים בכל יום מותר לקשור לכתחילה שאינו דומה לקשר של קיימא - כגון מפתח חלוקה של אשה, חוטי סבכה ושל אזור רחב, רצועות מנעל וסנדל, נודות יין ושמן של עור שכופפים פיהם וקושרים, קדירה של בשר שקושרים בגד לפיה. לר"א בן יעקב קושרים חבל בפני הבהמה ברוחב הפתח כדי שלא תצא.

יום ו' פר' חקת ג' תמוז תש"פ

דף ק"יב ע"א

קושרת אשה מפתח חלוקה שיש בה שתי פתחים, אע"פ שיכולה ללבוש בדוחק ע"י פתיחת האחד, אין אומרים שהשני קשר של קיימא. קושרת חוטי סבכה גם אם קושרתה בריחו ויכולה לשלוף כשהיא קשורה, ואין זה קשר של קיימא שחוששת שיתקו שערותיה ומתירה את הקשר.

המתיר רצועות של מנעל: א. קשר קושר האומן וקיים לעולם - חייב חטאת. ב. קשר של מנעל חכמים, שקושרים בריחו סביב הרגלים שיכולו לחולצו כשהוא קשור, ואינו של קיימא שבשעת טיט מתירין וקושרים בדוחק שלא ידבק - פטור אבל אסור. ג. אלו שקושרין בדוחק ואי אפשר לחלוץ כשהוא קשור, ומתירו כל יום - מותר לכתחילה.

המתיר רצועות סנדל: א. קשר קבוע שקושרים הרצוענים - חייב חטאת. ב. אם האנשים עצמם קושרים הרצועות ואינו קבוע ע"י האומן, ומתקיים לפעמים שבת או חודש - פטור אבל אסור. ג. סנדל שיוצאים בו שנים, ומתיר בכל יום שכל אחד קושר לפי רגלו - מותר לכתחילה.

סנדל שנפסקה רצועתו החיצונה בכרמלית, כורך עליו גמי לח שראוי לבהמה לתקנו שלא יפול מרגלו. ואם נפסקה בחצר שנשמר שם, אסור, שהסנדל אין לו תורת כלי והוא מוקצה, ובכרמלית התירו משום שאינו נשמר. (אבל נפסקה פנימית אינו מוקצה, שאין נגאי לתקנו כיון שלא נראה. ואע"פ שנפסקה חיצונה יכול להפכה, אין נחשב כלי בכך כרבי יהודה להלן).

סנדל שנפסקו שתי אוזניו (שאוחד בהן כשנועלו) או שתי תרסיותיו (מקום שקובע הרצועת) - טהור, שבבטל ממנו שם מנעל. סנדל שניטל ממנו כל הסוליא - טהור. ניטל רוב הסוליא - טמא.

נפסקה אחת מאזניו או מתרסיותיו: לת"ק - שם כלי עליו וטמא, וגם אם נפסקה חיצונה שגנאי לתקנו יכול להפכו מימין לשמאל. לרבי יהודה - נפסקה פנימית טמא שיכול לתקנו, נפסקה חיצונה טהור אע"פ שיכול להפכו. וכן נחלקו לענין שבת כשנפסקה חיצונה אם הוא כלי או מוקצה. וכן לענין חליצה, שאם נפסקה חיצונה של שמאל, כשר לחכמים לחלוץ בו בימין משום שראוי להפכו, ולרבי יהודה אינו חליצה, ואע"פ שהחולץ סנדל של שמאל בימין חליצתו כשירה, היינו כשהסנדל ראוי לשמאל, אבל זה שאין ראוי לשמאל פסול.

דף ק"יב ע"ב

סנדל של זב שטמא מדרס שנפסקה אחת מאזניו, לחכמים לא נטהר מטומאת מדרס גם אם נפסקה חיצונה (אפילו לא תיקנה). שראוי להפכו. לרבי יהודה, נפסקה פנימית שראוי לתקנו ולנעלו לא נטהר, נפסקה חיצונה טהור. וכן אין לו ארבע תרסיות ונפסקו שתי החיצונות, טהור. נפסקה ראשונה ותיקנה ואח"כ נפסקה שנייה ותיקנה - טהור מטומאת מדרס, שירדה ממנו תורת מנעל שהיתה עליו כשנטמא ופנים חדשות באו לכאן, אבל עדיין טמא מגע מדרס, שעדיין כלי הוא, ונגע בעצמו כשהיה טמא מדרס שהוא אב הטומאה, ונעשה ראשון.

שיעור נקב בכלי עץ של בעלי בתים לבטל ממנו תורת כלי הוא כמוציא רמון. ניקב כמוציא זית וסתמו, וחזר וניקב כמוציא זית אצל נקב הראשון וסתמו, עד שהשלים כמוציא רמון, טהור, שפנים חדשות באו לכאן.

אם ראשונים בני מלאכים או בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים או כחמורים, ולא כחמורו של רבי חנינא בן דוסא ורבי פנחס בן יאיר.